

SENAT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Zapis stenograficzny **(1656)**

Wspólne posiedzenie
Komisji Obrony Narodowej (68.)
oraz Komisji Ustawodawczej (318.)
w dniu 6 lipca 2010 r.

VII kadencja

Porządek obrad:

1. Przygotowanie projektu ustawy o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej.

(Początek posiedzenia o godzinie 13 minut 32)

(Posiedzeniu przewodniczy przewodniczący Komisji Ustawodawczej Piotr Zientarski)

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dzień dobry państwu.

Otwieram wspólne posiedzenie Komisji Obrony Narodowej oraz Komisji Ustawodawczej.

Przedmiotem naszego posiedzenia jest projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej.

Przypominam, że jest to nasze już drugie posiedzenie poświęcone tej sprawie, rozpoczęliśmy pracę na posiedzeniu obu komisji.

Serdecznie witam gości przybyłych na nasze posiedzenie.

Udzielam głosu panu ministrowi Zbigniewowi Włosowiczowi.

Bardzo proszę, Panie Ministrze.

**Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Obrony Narodowej
Zbigniew Włosowicz:**

Dziękuję bardzo.

Panie Przewodniczący! Panie i Panowie Senatorowie!

Chciałbym się przedstawić. Nazywam się Zbigniew Włosowicz, przyjechałem tutaj z Krakowa i w dramatycznych okolicznościach, na skutek tragedii 10 kwietnia, zająłem miejsce świętej pamięci Stanisława Komorowskiego.

Jeżeli można, powiem kilka słów o sobie. W latach dziewięćdziesiątych byłem polskim ambasadorem przy Organizacji Narodów Zjednoczonych, reprezentowałem Polskę również w Radzie Bezpieczeństwa, kiedy byliśmy jej członkiem. Potem przez pięć lat byłem specjalnym wysłannikiem sekretarza generalnego ONZ do spraw konfliktu cypryjskiego i prowadziłem negocjacje między dwiema społecznościami na wyspie, a jednocześnie przez pięć lat byłem szefem wielonarodowej operacji pokojowej. Teraz zasiłem Ministerstwo Obrony Narodowej.

Wielki to dla mnie zaszczyt spotkać się z państwem, ale proszę o wyrozumiałość, bo to jest dopiero mój trzeci tydzień pełnienia obowiązków. Mam tutaj ze sobą zespół, jeżeli pan przewodniczący pozwoli...

(Przewodniczący Piotr Zientarski: To już od pana zależy, kto będzie referował. Bardzo proszę.)

Dziękuję bardzo.

Szanowne Panie i Panowie Senatorowie!

W związku z wykonywaniem przez ministra obrony narodowej zadań w zakresie ochrony granicy państwowej i przestrzeni powietrznej RP pragnę stwierdzić, że właściwe funkcjonowanie systemu obrony powietrznej Rzeczypospolitej Polskiej w dużej mierze zależy od jasnych i klarownych zapisów aktów prawnych, aby w sytuacjach kryzysowych w krótkim czasie podejmować właściwe decyzje niebudzące żadnych wątpliwości.

W celu dostosowania narodowych przepisów prawa wojskowego do postanowień zawartych w sojuszniczych dokumentach dotyczących zintegrowanej obrony powietrznej NATO oraz do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2008 r. szef Sztabu Generalnego Wojska Polskiego powołał zespół specjalistów z podległych mu instytucji do opracowania instrukcji organizacji i pełnienia dyżurów bojowych w systemie obrony powietrznej. Ponadto szef sztabu generalnego nakazał dokonanie przeglądu aktualności aktów prawnych normujących problematykę ochrony granicy państwowej. W wyniku tego przeglądu stwierdzono, że ustawa z dnia 12 października 1990 r. o ochronie granicy państwowej oraz rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie postępowania przy stosowaniu obrony powietrznej w stosunku do obcych statków powietrznych niestosujących się do wezwań państwowego organu zarządzania ruchem lotniczym wymagają nowelizacji. Powołany zespół pod przewodnictwem zastępcy dowódcy operacyjnego Sił Zbrojnych opracował projekt ustawy o zmianie ustawy o ochronie granicy państwowej, który został wstępnie uzgodniony z poszczególnymi instytucjami biorącymi udział w jego opracowaniu.

Projekt zmiany ustawy w pełni rozwiązuje problem przekraczania granicy państwowej oraz wykonywania lotów w przestrzeni powietrznej RP, zwłaszcza konsekwencji, jakie mogą ponieść cywilne i państwowe statki powietrzne w przypadku przekraczania granicy państwowej oraz wykonywania lotów w polskiej przestrzeni powietrznej niezgodnie z prawem.

Projekt przedstawiony przez Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych, w odróżnieniu od obecnie funkcjonującego systemu, określa współodpowiedzialność NATO za ochronę granicy państwowej w przestrzeni powietrznej RP. Podstawą takiego zapisu jest dokument Komitetu Wojskowego dotyczący koncepcji zintegrowanej obrony powietrznej NATO – RP powierzający odpowiedzialność za realizację wojskowej misji nadzoru w polskiej przestrzeni powietrznej właściwemu regionalnemu dowódcy NATO z wyjątkiem użycia uzbrojenia w czasie pokoju i kryzysu, na które wymagana jest zgoda dowódcy operacyjnego Sił Zbrojnych.

Przepisy aktualnie obowiązującej ustawy o ochronie granicy państwowej odnoszą się jedynie do obcych wojskowych statków powietrznych oraz obcych cywilnych statków powietrznych, co zawęża bardzo grupę statków powietrznych, które mogą przekroczyć granicę państwową i wykonywać lot w przestrzeni powietrznej RP. Przedstawiony przez Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych projekt nowelizacji uwzględnia państwowe i cywilne statki powietrzne innego państwa oraz polskie państwowe statki powietrzne, które nie są wojskowymi statkami powietrznymi, mianowicie statki powietrzne lotnictwa służb porządku publicznego, a także polskie cywilne statki powietrzne, które też mogą przekraczać granicę państwową i wykonywać lot w przestrzeni powietrznej RP. Ponadto w nowelizacji uwzględniono nieoznakowane statki powietrzne oraz statki powietrzne, które celowo mają zakryte znaki rozpoznawcze.

Zgodnie z przepisami obowiązującej ustawy decyzję o zastosowaniu środków, o których mowa w ustawie, podejmuje dowódca operacyjny Sił Zbrojnych oraz minister obrony narodowej. Jednak zgodnie z decyzją ministra obrony narodowej z 5 lutego 2010 r., zmieniającą decyzję z 9 lipca 2008 r. w sprawie przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym z powietrza, minister obrony narodowej wyłączony został z procesu podejmowania decyzji o zniszczeniu cywilnego statku powietrznego, a także obowiązku posiadania kart identyfikacyjnych. Decyzja o zastosowaniu środków, o których mowa w ustawie, czyli o użyciu uzbrojenia w stosunku do statku powietrznego, powinna być podjęta przy zachowaniu zasady jednoosobowej decyzyjności i odpowiedzialności za podjętą decyzję. W związku z tym, a także by skrócić proces jej podejmowania, przedstawiony projekt zakłada, iż decyzję o ostrzeganiu strzałami ostrzegawczymi oraz decyzję o zniszczeniu statków powietrznych podejmuje dowódca operacyjny Sił Zbrojnych.

Trybunał Konstytucyjny w swoim wyroku orzekł o niezgodności art. 122 ustawy – Prawo lotnicze z art. 2, art. 30 i art. 38 w związku z art. 31 ust. 3 Konstytucji RP. Zakwestionowany przepis dotyczył możliwości zniszczenia cywilnego statku powietrznego, który może być użyty do działań sprzecznych z prawem, w szczególności jako środek ataku terrorystycznego, a na którego pokładzie znajduje się załoga i pasażerowie. Trybunał Konstytucyjny jednoznacznie przyznał priorytet wartości, którą jest życie ludzkie. Jednak trzeba mieć na uwadze, że może się zdarzyć sytuacja, iż na pokładzie cywilnego statku powietrznego nie ma załogi i pasażerów lub znajdują się wyłącznie zamachowcy, a cywilny statek powietrzny jest użyty jako środek ataku terrorystycznego. Dlatego w ustawie o ochronie granicy państwowej powinny być ujęte wszelkie możliwe sytuacje, w przypadku których może zostać użyte uzbrojenie, nawet w stosunku do cywilnych statków powietrznych.

Zaproponowany projekt zmiany dotychczas obowiązującej ustawy zakłada możliwość zniszczenia statku powietrznego, gdy na pokładzie nie ma załogi i pasażerów, zaś organ dowodzenia obroną powietrzną, uwzględniając w szczególności informacje przekazane przez państwowy organ zarządzania ruchem lotniczym lub inne służby państwowe, stwierdzi, że statek powietrzny jest użyty do działań sprzecznych z prawem, a w szczególności jako środek ataku terrorystycznego z powietrza, i gdy na jego pokładzie znajdują się zamachowcy. Zgodnie z przepisami ustawy o ochronie granicy państwowej dowódca statku przechwytywanego nie ma możliwości podjęcia zdecydowanego działania, polegającego na oddaniu strzałów ostrzegawczych oraz podjęciu indywidualnej decyzji o zniszczeniu przechwytywanego statku powietrznego w przypadku, gdy statek przechwytywany go atakuje. Nowelizacja daje możliwość podjęcia jednoznacznego działania dowódcy statku przechwytywanego, bez jakichkolwiek wątpliwości w przypadku, kiedy statek przechwytywany dokonuje wrogiego aktu na terytorium Rzeczypospolitej, gdy wyraźnie i uparcie manewruje na pozycję dogodną do ataku przeciwko statkowi przechwytywanemu lub kiedy jego działalność zagraża bezpieczeństwu lub ważnym interesom Rzeczypospolitej Polskiej.

Na zakończenie wystąpienia pragnę wskazać, iż przyjęcie przez panie i panów senatorów do dalszych prac legislacyjnych opracowanego przez Dowództwo Operacyjne Sił Zbrojnych projektu nowelizacji obowiązującej ustawy doprowadzi do uregulowania organizacji ochrony granicy państwowej w przestrzeni powietrz-

nej RP. Znowelizowanie ustawy pozwoli na wprowadzenie nowych rozporządzeń resortowych oraz instrukcji organizacji i pełnienia dyżurów bojowych w systemie obrony powietrznej RP, co stanowi priorytet Ministerstwa Obrony Narodowej we właściwym przygotowaniu i zabezpieczeniu przestrzeni powietrznej RP w czasie Euro 2012.

Panie Przewodniczący, Panie i Panowie Senatorowie, dziękuję bardzo.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dziękuję bardzo.

Czy ktoś z zaproszonych gości chciałby zabrać głos?

(Wypowiedź poza mikrofonem)

Dziękuję bardzo.

Otwieram dyskusję.

Pamiętamy, że burzliwa dyskusja była na poprzednim posiedzeniu.

Udzielam głosu panu doktorowi Jarentowskiemu z Biura Legislacyjnego, bardzo proszę.

**Ekspert do spraw Legislacji
w Biurze Legislacyjnym w Kancelarii Senatu
Marek Jarentowski:**

Dziękuję bardzo.

Panie Przewodniczący! Wysokie Komisje!

Biuro Legislacyjne przed posiedzeniem było w kontakcie z przedstawicielami dowództwa operacyjnego i projekt został mniej więcej uzgodniony, więc poza kilkoma uwagami legislacyjno-technicznymi nie będziemy mieć zasadniczych uwag do tego projektu. Poprzednie problemy wynikały nie z niezgodności ustawy z konstytucją, tylko z tego, że projekt dziś prezentowany nie mógł być procedowany w tamtym trybie, i tylko o to chodziło. Dziękuję bardzo.

Przewodniczący Piotr Zientarski:

Dziękuję bardzo.

Skoro nie ma chętnych do zabrania głosu, skoro mamy sprawę wyjaśnioną, przystępujemy do głosowania.

Kto jest za przyjęciem projektu? (13)

Kto jest przeciwny? (0)

Kto się wstrzymał? (0)

Projekt przyjęto jednomyślnie.

W takim razie kto podjąłby się obowiązków sprawozdawcy? Wiem, że zgłaszał się pan senator Grubski. Czy pan senator w dalszym ciągu jest zainteresowany?

(Głos z sali: Bardzo dobra propozycja.)

Tak, bardzo dobra propozycja. Skoro nie ma innych kandydatur, pan senator Grubski będzie sprawozdawcą...

(Głos z sali: Nie dlatego, że nie ma innych kandydatur.)

(Głos z sali: Dlatego, że jest najlepsza.)

No tak, oczywiście, dlatego, że jest najlepsza.
Zamykam wspólne posiedzenie dwóch komisji.
Dziękuję bardzo gościom za przybycie.

(Koniec posiedzenia o godzinie 13 minut 45)

Kancelaria Senatu

Opracowanie i publikacja:

Biuro Prac Senackich, Dział Stenogramów

Druk: Biuro Informatyki, Dział Edycji i Poligrafii

Nakład: 6 egz.

ISSN 1643-2851